

TÜRKİYE VE ALMANYA'DA YABANCI DİL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Hasan Coşkun

Öz

Bu makalede, Türkiye ve Almanya'da uygulanmakta olan yabancı dil öğretmeni yetiştirme programları, eğitim fakültelerinin genel yapısı bağlamında amaç, içerik, eğitim - öğretim süreçleri ve değerlendirme açısından incelenmiş ve etkin yabancı dil öğretmenliği programlarının geliştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Türkiye'de, yaklaşık 4 yıl önce eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmaları sürecinde yabancı dil öğretmeni yetiştirme programlarında bir dizi değişiklik yapılmıştır. Bu tür güncelleştirmeler belirli zaman aralıklarında yapılmalıdır. Bu karşılaştırmalı makalede, Türkiye ve Almanya'da son on yılda yabancı dil öğretmeni yetiştirme programlarının, yerel, ulusal, Avrupa Birliği ve uluslararası gereksinimlere cevap verebilmeleri için ne tür değişikliklere gidildiği ortaya konulmuştur. Daha sonra bu değişikliklerin yeterli olup olmadığı tartışılmıştır. Yabancı dil öğretmenliği lisans programlarının değerlendirilmesi, eğitim fakülteleri ve eğitim sistemleri bağlamında irdelenmiştir. Bu nedenle önce eğitim fakülteleri genel olarak ele alınmış ve daha sonra yabancı dil öğretmenliği programları tartışılmıştır. Tarama yöntemi ile elde edilen veriler ışığında Türkiye ve Almanya'da uygulanmakta olan yabancı dil öğretmeni yetiştirme programlarının güncelleştirilmesine ve Almanya'daki programların kültürlerarası boyutuna yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler

Öğretmen Yetiştirme, Program Geliştirme, Karşılaştırmalı Yükseköğretim, Yabancı Dil Eğitimi

Comparison of the Programs for Training of Foreign Language Teachers in Turkey and Germany

Abstract

In this article the programs for training foreign language teachers currently applied in Turkey and Germany were examined in respect to the purpose, content, education-learning process and evaluation in relation to the general structure of the education faculties and recommendations were made for the improvement of foreign language teacher programs to make them more effective.

Approximately 4 years ago a series of changes were made in the programs for the training of foreign language teachers during the reorganization of the education faculties in Turkey. Such updating should be made at certain intervals. This comparative article shows the types of changes made in the programs for training foreign language teachers in Turkey and Germany over the last 10 years to meet the local, national, European Union and international requirements. And then it was examined to see if these changes were sufficient. The graduate programs of the foreign language teachers were evaluated in relation to the education faculties and education systems. Therefore, first of all the education faculties were examined in general and then the programs for foreign language teaching were discussed. In the light of the data obtained through survey method it was recommended to update the programs for the training of foreign language teachers applied in Turkey and Germany and to direct the programs in Germany to intercultural dimensions.

Keywords

Training of Teachers, Program Improvement, Comparative Higher Education, Foreign Language Teaching.

Giriş

Bu makalede, Türkiye ve Almanya’da uygulanmakta olan yabancı dil öğretmeni yetiştirme programları, eğitim fakültelerinin genel yapısı bağlamında amaç, içerik, eğitim - öğretim süreçleri ve değerlendirme açısından incelenmiştir. Bu değerlendirme ışığında etkin yabancı dil öğretmenliği programlarının geliştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Eğitim sisteminde başarı, kuşkusuz büyük oranda öğretmen niteliklerine bağlıdır. Bu başarı, eğitim ve öğretim etkinliklerini planlayan, uygulayan, değerlendiren ve aldığı dönüt doğrultusunda çalışmalarını yeniden yapılandırabilen öğretmenlerle olanaklıdır. Dolayısıyla öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarına bu nitelikler yeterince kazandırılmalıdır.

Türkiye’de yabancı dil öğretimi; gerek AB ve gerekse dünya ölçeğinde bilim, teknoloji, kültür, sanat, ekonomi, politika gibi alanlardaki gelişmeleri takip etmek ve Türkiye’deki gelişmeleri dış dünya ile paylaşmak açısından önemli bir yere sahiptir. Bu çerçevede etkin yabancı dil öğretimi ile öğretmen yetiştirme programları arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu söylenebilir. Bu nedenle yabancı dil öğretmeni yetiştirme programları, ülkelerin gereksinimlerine cevap verebilecek nitelikte olmalıdır. Bunun için de yabancı dil öğretmeni yetiştirme programları, dünyadaki çağdaş gelişmeler dikkatli bir şekilde izlenerek belirli zaman aralıklarında güncelleştirilmelidir.

Bu bağlamda, 2006 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmaları sürecinde yabancı dil öğretmeni yetiştirme programlarında da birçok değişiklik yapılmıştır: Programın % 50 – 60’ı alan ve alan eğitimi, %25 – 30’u öğretmenlik meslek bilgisi ve % 15 – 20’si ise genel kültür derslerinden oluşmaktadır. Genel kültür ve uygulamaya yönelik derslerin sayısı artırılmıştır. Programın, Avrupa Birliği ülkelerindeki öğretmen yetiştirme programları ile örtüşecek duruma getirildiği söylenmektedir (Kavak vd., 2007:64-65). Yan dal uygulaması kaldırılarak yerine ikinci yabancı dil dersi konuldu. Topluma hizmet uygulamaları adı altında yeni bir ders eklendi. Okul deneyimi dersleri iki dönemden bir döneme indirildi. Yeni programda lisans tezi yazma zorunluluğu bulunmamaktadır (Kavak vd., 2007:215-219). Program geliştirme kuramlarının temel ilkelerine göre bu tür güncelleştirmeler belirli zaman aralıklarında yapılmalıdır. Fakat uygulanmakta olan program ile ilgili yeterli dönüt almadan kısa aralıklarla programlarda değişiklik yapmak amaca hizmet etmemektedir.

Bu karşılaştırmalı makalede, öncelikle Türkiye ve Almanya’da son yıllarda yabancı dil öğretmeni yetiştirme programlarının, yerel, ulusal, Avrupa Birliği ve uluslararası gereksinimlere cevap verebilmeleri için ne tür değişikliklere gidildiği ortaya konulmuştur. Daha sonra bu değişikliklerin yeterli olup olmadığı irdelenecektir. Tarama yöntemi ile elde edilen veriler ışığında Türkiye ve Almanya’da uygulanmakta olan yabancı dil öğretmeni yetiştirme programlarının güncelleştirilmesine ve Almanya’daki programların kültürlerarası boyutuna yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Programların Karşılaştırılması

Bu makalede öncelikle eğitim fakülteleri genel olarak ele alınmış ve daha sonra yabancı dil öğretmenliği programları tartışılarak bazı önerilerde bulunulmuştur. Her üç aşamada eğitim sistemlerinde çözüm bekleyen sorunlara

değnilmiştir. Karşılaştırmanın kolay anlaşılması için iki boyutlu bir tablo kullanılmıştır.

	Türkiye	Almanya
A	Eğitim Fakültelerinin Genel Değerlendirilmesi	
01	Öğretmen Yetiştiriminin Önemi	
	Türk eğitim sisteminde eğitim-öğretimde öğretmenin rolü ve ağırlığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri önemli kurumlardır.	Alman eğitim sisteminde de eğitim - öğretimde öğretmenin rolü ve ağırlığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri Almanya'da da önemli kurumlardır.
02	Öğretmen Yetiştiriminin Tarihçesi	
	Türkiye'de öğretmen yetiştiriminin yaklaşık 161 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır (Akyüz, 2009:164; Altunya, 2000:66).	Almanya'da öğretmen yetiştiriminin tarihçesi Ortaçağ'a kadar gitmektedir. Öğretmenler 18. yüzyıldan beri resmi okullarda yetiştirilmektedirler (Riedel, 1989:931).
03	Öğretmen Yetiştiren Kurumlar	
	Türkiye'de her ne kadar öğretmenlerin eğitim fakültelerinde yetiştirilmeleri isteniyorsa da bazı branşların öğretmenleri eğitim fakültelerinin dışından gelmektedir. Burada üzerinde ayrıntılı düşünülmesi gereken bazı branşlara yer verilecektir. a)İlköğretim ve ortaöğretim okullarındaki din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri 2006 yılına kadar ilahiyat fakültelerinde yetiştiriliyorlardı. Bu branşın öğretmenleri günümüzde ilköğretim için eğitim fakültelerinde ve ortaöğretim için tezsiz yüksek lisanslı olarak ilahiyat fakülteleri kaynaklı mezunlardan yetiştirilmektedirler. Türkiye'de din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin mezhepler temelinde değil dinlerüstü bir yaklaşımla verildiği vurgulanmaktadır. b)Gelecek yıllarda Hristiyan dinine mensup ailelerin çocukları arttığında, Hristiyan din eğitimi talepleri gelebilir. Avrupa Birliği ile Türkiye arasında ruhban eğitimi bağlamında Heybeliada ile ilgili görüşmeler devam etmektedir (Din eğitimi konusunda bkz. Bilgin, 2005:130-157). c) Beden eğitimi ve spor öğretmenleri Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında yetiştirilmektedirler. d) Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre yapılan nüfus sayımının sonuçlarına	16 eyaletten oluşan Almanya'da her ne kadar öğretmenlerin eğitim fakültelerinde yetiştirilmeleri isteniyorsa da bazı yüksek öğretmen okullarında öğretmen yetiştirilmeye devam edilmektedir. Buna rağmen bazı branşların öğretmenleri eğitim fakültelerinin ve yüksek öğretmen okullarının dışından gelmektedir. Almanya'da eğitim fakültelerinde kültürlerarası eğitim ve dinlerarası diyaloga yönelik derslerin artmakta olduğu izlenmektedir. a)Protestan veya Katolik Hristiyan din dersi öğretmenleri eğitim fakültelerinde de yetiştirilmektedir. Almanya'da din dersi mezhepler temelinde verilmektedir. Aynı zamanda dinlerarası diyalog çalışmaları devam etmektedir (Noormann, 2000:10-40). b) İslamî din dersi öğretmenleri değişik fakülteler arası işbirliğiyle yetiştirilmektedir (www.uni-osnabrueck.de /Neumann, 2000). c)Beden eğitimi öğretmenleri eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedir. d) Çok dilli ve çok kültürlü ortamlarda ders verebilecek Türk öğretmenleri eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedir. e) Almanya'da; ana bilim dalları, bölümler, fakülteler, üniversiteler ve ülkeler arası işbirliğinin güçlendirilmesi için yoğun çaba harcanmaktadır. f) Almanya'da milli güvenlik dersi bulunmamaktadır. g) Dil öğretmeni yetiştiren programların

<p>göre Türkiye’de 2007 yılında 98,064 yabancı uyruklu kişi ikamet etmekte idi. Bu sayıma göre Türkiye’de ikamet eden nüfusun % 0.14’ü yabancı uyrukludur. Yabancı uyrukluların en fazla bulunduğu ilk beş il sırasıyla; İstanbul (42,228), Bursa (11,495), Ankara (7,166), İzmir (6,707) ve <u>Antalya</u> (6,343) illeridir (TUİK, 2009).</p> <p>Türkiye’de yaşayan yabancıların sayısı arttıkça Türkiye’de de çok dilli ve çok kültürlü ortamlarda ders verebilecek öğretmenlere gereksinim artabilir (bkz. Macar, 2009:71-82; Ortaylı, 2006:19-30).</p> <p>e) Sanat eğitimi öğretmenlerini yetiştirmede diğer fakültelerle işbirliği kaçınılmaz olacaktır.</p> <p>f) Gelecek yıllarda milli güvenlik dersinin sivil öğretmenler tarafından, gerektiğinde sosyal bilgiler dersine entegre edilerek verilmesi istenebilir.</p> <p>g) Özellikle eğitim fakülteleri ile fen – edebiyat fakülteleri arasında yetki tartışmaları devam edecektir.</p>	<p>adlandırılmasında dil, kültür ve edebiyat sözcüklerinin son yıllarda birlikte kullanıldığını görmekteyiz.</p>
---	--

04	Resmi Dil	
Türkiye’de görevlendirilmek üzere yetiştirilmektedir. Türkiye’yi yabancı dil olarak Türkiye ve yurtdışında verebilecek öğretmenler Türkiye’de henüz yetiştirilmemektedir.	Almanya’da Almanca öğretmenleri, bir taraftan anadil öğretmeni olarak görevlendirilmek üzere ve diğer taraftan Almanca’yı gerek Almanya’da ve gerekse yurtdışında çocuk ve yetişkinlere yabancı dil olarak öğretebilecek donanımla yetiştirilmektedir.	
05	Okul (Eğitim) Kademeleri	
Türkiye’de aşağıda belirttiği gibi öğretmen yetiştirmede okul kademelerine göre kısmi bir sınıflandırma bulunmaktadır: Ana sınıfı öğretmenliği Sınıf öğretmenliği Branş öğretmenliği (ilk ve ortaöğretim için) Özel eğitim öğretmenliği Mesleki eğitim öğretmenliği Türkiye’de örneğin 2005 – 2006 eğitim ve öğretim yılında 82 öğretmen yetiştirme programı bulunmaktaydı (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006). Türkiye’de sınıf öğretmenliği programı neredeyse tek başına bir eğitim fakültesi kapsamındadır. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğünden edinilen bilgilere göre özellikle öğretmen yetiştirme alanındaki bu	Almanya’da aşağıda belirtildiği gibi öğretmen yetiştirmede okul kademelerine göre ayrıntılı bir sınıflandırma bulunmaktadır: İlköğretim birinci ve ikinci basamak öğretmenliği Ortaöğretim öğretmenliği Özel eğitim öğretmenliği Mesleki eğitim öğretmenliği Almanya’da Ana sınıfı öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği programları yoktur.	

dağınıklığı gidermek amacıyla mesleki eğitim ve teknik eğitim öğretmenlik programlarının yeniden yapılandırılması konusunda çalışmalar devam etmektedir.	
--	--

06	Program Geliştirmeye Katılım
<p>Türkiye'de 2006 yılında öğretmen yetiştirme programları üniversitelerden gelen öneriler ışığında YÖK tarafından geliştirilmiştir.</p> <p>Son program geliştirme çalışmalarında eğitim fakültelerine % 25 oranında programlarda değişiklik yapma olanağı tanınmaktadır.</p> <p>2006 yılında yapılan program değişikliklerinde küreselleşme, Avrupa Birliği ve Bologna Sürecinin temel alındığı belirtilmektedir (Kavak vd., 2007).</p> <p>Türkiye'de son program geliştirme çalışmalarında AB'ye değinildiğini görmekteyiz.</p> <p>Türkiye'de lisans, tezli/tezsiz lisansüstü ve doktora programları bulunmaktadır.</p>	<p>Almanya'da öğretmen yetiştirme programları, Eğitim Bakanları Konferansı, ana bilim dalı, bölüm ve fakülte temelinde üniversitelerin yoğun katılımı, Avrupa Birliği ve küresel gelişmeler dikkate alınarak geliştirilmektedir. Almanya'da lisans, tezli lisansüstü ve doktora programları bulunmaktadır.</p> <p>2010 yılına kadar yüksek öğrenim programlarının Bachelor ve Master olarak değiştirilmesi öngörülmüştür (Erziehung und Wissenschaft, 4/2004:9/ASStA FU Berlin 2005:20).</p> <p>Bu program değişikliklerinin temelinde küreselleşmenin, Avrupa Birliği ve Bologna sürecinin yattığı belirtilmektedir.</p> <p>Doktora programları şimdiye kadar olduğu gibi devam edecektir</p> <p>Eğitim Bakanları Konferansı, eğitim ve öğretimde genel politikaları geliştirmektedir.</p>

07	Yabancı Uzmanlar
<p>Türkiye'de Marshall Planı, Dünya Bankası, IMF, GTZ, DAAD, ZgA, kültür enstitülerindeki uzmanlar gibi yabancılarla çalışıldı ve çalışılmaktadır (Akkutay, 1996:1-6; Yıldız, 2007).</p> <p>Yabancı okutman ve öğretim elemanları görevlendirilmektedir.</p>	<p>Almanya, yurt dışına uzman, okutman ve öğretim elemanı göndermektedir (Dialog, 2005: 11).</p> <p>Yabancı okutman ve öğretim elemanları görev almaktadır.</p>

08	Öğrenci Seçimi
<p>Türkiye'de eğitim fakültelerine alınan öğrenciler, ÖSS tarafından tercih edenler arasından seçilmektedir.</p> <p>1989-1990 eğitim-öğretim yılında açılmaya başlanılan ve 2008 / 2009 eğitim-öğretim yılında sayıları 193'ü bulan Anadolu Öğretmen Liselerine 59866 öğrenci devam etmektedir. Anadolu Öğretmen Liselerinden mezun olanların üniversiteye giriş sınavlarında eğitim fakültelerini seçmeleri için kendileri teşvik edilmektedirler (MEB, 2009:10 ve 82).</p>	<p>Almanya'da eğitim fakültelerine öğrenciler kendi istekleriyle gelmektedir.</p> <p>Anadolu öğretmen liseleri benzeri eğitim kurumları bulunmamaktadır.</p>

09	Dal ve Yan Dal (Branşlar)	
Türkiye’de öğretmenler, esas olarak tek branşlı olarak yetiştirilmektedir. Eskiden Türkiye’de de iki branşlı öğretmen yetiştiriliyordu (Altunya, 2006:170, 171, 172, 337, 347, 350, 363, 510, 516, 521, 643, 735, 810, 895 / Binbaşoğlu, 1995:377 / Dikmen, 1998:6). Sınıf öğretmenliği programları çok dallılık açısından incelenmelidir.	Almanya’da öğretmenler şimdiye kadar aşıağıda gösterildiği gibi çoklu dal ilkesiyle yetiştirilmekteydiler: a) Bir ana dal ve iki yan dal b) İki ana dal (güncel olanı) Bundan sonra öğretmenler iki ana dal için yetiştirilecekler (Holle, 2007).	

10	Derslerin İşleniş Şekli	
Türkiye’de yükseköğretimdeki sınıflar kalabalık olduğundan grup çalışması gibi ders işleme yöntemleri yeterince uygulanmamaktadır. Dersliklerin donanımı çoğu kez seminer türü derslere elverişli değil. Sıra ve masalar çoğu kez sabittir. Bilgisayar ve internet bağlantısı yeterli sayıda değildir. Kuramsal dersler sınıflarda 40 – 60 öğrenci ile ve amfilerde ise daha kalabalık öğrenci grupları ile yapılmaktadır (Tekişik, 2009:4).	Almanya’da yükseköğretimdeki derslerin işleniş şekli; araştırma, tartışma ve uygulama (rapor yazma ve proje geliştirme) ağırlıklıdır. Dersliklerin donanımı, değişik ders türlerine uyum sağlayacak niteliktedir. Derslikler, çalıştay odalarıyla desteklenmektedir. Seminer türü derslerde 10 –20 öğrenci ile amfilerde ise 100 – 150 öğrenci ile ders yapılmaktadır.	

11	Ders ve Ders Sorumlusu Seçimi	
Türkiye’de zorunlu dersler ve ders sorumluları bölüm tarafından belirlenmektedir. Seçmeli derslerin seçimi ise sınırlı da olsa öğrencilere bırakılmaktadır. Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında sınıfların oluşumu büyük oranda ilk ve ortaöğretimdekinin bir devamı olduğundan üniversite öğrencilerinden derslerin organizasyonu ve ders sorumlularının öğrenciler tarafından seçilmesi konusunda talep ve önerilerin gelmediği izlenmektedir. Bu durum Türkiye’deki öğrenme alışkanlıklarıyla açıklanabilir.	Almanya’da öğrenciler, aynı dönem değişik ders sorumluları tarafından verilen aynı konulu derslerden seçim yapabilmektedirler. Derse başka bir değiş ile seminere katılacak öğrenci sayısı ders sorumlusu tarafından belirlenmektedir. Seçmeli derslerin seçimi de öğrencilere bırakılmaktadır. Yeni programlarda bu olanakların kısıtlanacağına ilişkin kuşklar şimdiden dile getirilmektedir.	

12	Sınavlar	
Türkiye’de çoğu kez test temelli yazılı ara ve genel sınavlar yapılmaktadır. Sınavların bu denli çok olması öğrencilerin ilgi duydukları konulara yoğunlaşmalarını engellemektedir. Örneğin İngilizce öğretmenliğinin Haziran 2007 tarihli programında 8 dönem boyunca 58 ders yer almaktadır. Programa fakülte yeni dersler koymazsa, öğrenci her dönem bütün derslerde geçer not alırsa, mezun	Almanya’da derse katılım belgeleri dışında, sunum, proje geliştirme, rapor yazma gibi etkinlikler için değerlendirme yapılmakta ve gerektiğinde not verilmektedir. Bitirme sınavları, genelde yazılı ve sözlü yapılmaktadır. Öğrenciler, gerektiğinde proje geliştirme ve rapor hazırlama çalışmalarına tatillerde de devam etmektedirler. Bu durum, öğrenciler için akademik çalışmalarda	

olana kadar bir öğrencinin 116 sınava girmesi gerekmektedir. Yaz okulunun açılmadığı durumlarda, öğrencinin hazirandan eylüle kadar yükseköğretimle okuma temelinde ilişkisi kesilmektedir.	sürekliliği teşvik etmektedir.
---	--------------------------------

13	Bitirme Tezi
Türkiye'de bazı bölüm ve ana bilim dallarında lisans bitirme tezleri yazdırılmadığı gözlemlenmektedir. 2006 yılından beri yürürlükte olan öğretmen yetiştirme programlarında da bitirme tezi öngörülmemektedir (Kavak, 2007:215-219).	Almanya'da bitirme tezi olmadan üniversiteden mezun olma olanağı bulunmamaktadır. Bitirme tezlerinde özgün bir çalışma istenilmektedir.

14	Stajlar
Türkiye'de eğitim fakülteleri öğrencileri 1998 – 1999 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulanan programlar çerçevesinde okul deneyimi I ve II ile alan (brans) stajı yapmaktaydılar. 2006 yılından itibaren geliştirilen programlarda okul deneyimi stajı bire indirildi. Yeni programda yer alan Topluma Hizmet Uygulamaları dersi ise Almanya'daki Sosyal Stajla karşılaştırılabilir. Bu stajın, toplumu yakından tanımak açısından yararlı olacağı tahmin edilmektedir (Coşkun, 2009:1-14).	Almanya'da eğitim fakülteleri öğrencileri Sosyal, işletme, spor klüpleri stajı Genel okul stajı (okul deneyimi) İki alan (brans) stajı yapmaktadırlar. Almanya'da ilk ve ortaöğretim öğrencileri de işletme stajı yapmaktadırlar. Amaç, öğrencinin mezun olmadan iş dünyası ile tanışmasıdır.

15	Öğretmen Adaylığı
Türkiye'de öğretmenlik stajı en az bir yıl sürmektedir. Öğretmenliğin bu staj devresi, istenilen düzeyde kurumsallaşamamıştır. Bu nedenle deneyimli öğretmenlerden istenilen oranda rehberlik hizmeti alınamamaktadır.	Almanya'da öğretmenlik stajı deneyimli öğretmenler rehberliğinde 1,5-2 yıl sürmektedir. Kurumsallığı açısından örnek olarak gösterilmektedir.

16	Hizmet içi Eğitim
Türkiye'de öğretmenlerden belirli aralıklarla hizmet içi eğitim kurslarına katılmaları ve alanları ile ilgili yayınları, dolayısıyla gelişmeleri takip etmeleri beklenmektedir. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarına yeterli ilgiyi göstermedikleri ve yeterince literatür takip etmedikleri, dolayısıyla yeterince okumadıkları ileri sürülmektedir.	Almanya'da her öğretmenden her yıl en az bir hizmet içi eğitim kursuna katılması ve alanları ile ilgili yayınları dolayısıyla gelişmeleri takip etmesi beklenmektedir. Almanya, dünyada en çok kitap basılan ikinci ülke konumundadır. Öğretmenler kitap okumanın ötesinde örnek dersler ile eğitim ve öğretim literatürüne katkıda bulunmaktadırlar.

B	Yabancı Dil Öğretmenliği Programlarının Genel Yapısı	
17	Yabancı Dil Öğretmenliği Programı	
	<p>Türkiye’de İngilizce temelli tek tip yabancı dil öğretmenliği programı hazırlanmaktadır. Almanca ve Fransızca’nın özgün durumları ve bu dillere olan gereksinimler yeterince göz önünde bulundurulmamaktadır (Kavak vd., 2007:215-219).</p> <p>Türkiye’de yabancı dil öğretmenleri salt eğitim kurumlarında öğretmenlik yapmak üzere yetiştirilmektedirler. Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri günümüzde İngilizce ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenliği dışında diğer branşlarda ihtiyaç fazlası öğretmen yetiştirildiğini ve gelecek yıllarda bu iki branşta da ihtiyaç fazlası öğretmenin yetiştirilmiş olacağını vurgulamaktadırlar. Aynı şekilde Tekışık (2009:3) nitelikli öğretim elemanı, program ve diğer altyapı yetersizliği ve Milli Eğitim Bakanlığının ilgisizliği nedeniyle üniversitelerde (eğitim fakültelerinde) istenilen nitelikte ve sayıda öğretmen yetiştirilmediğini ileri sürmektedir. Tekışık aynı makalenin 4. sayfasında eğitim fakültelerinde ikinci öğretim, ve yaz okulu uygulaması ihtiyaç fazlası 200 bin öğretmenin yıllardan beri atanma beklemesine neden olduğunu yazmaktadır. Tekışık’ın söylediklerine göre gelecek yıllarda öğretmen yetiştirmede nicelik değil nitelik ön plana çıkacaktır. Özellikle yabancı dil öğretmenliği programlarından mezun olanların eğitim kurumları dışında da turizm ve uluslar arası ilişkileri olan şirketlerde çalışma olanakları bulunmaktadır. Öğretmen yetiştirme programlarında bu olgu göz önünde bulundurulmalıdır.</p> <p>Türkiye’de de öğretmenlik programlarından mezun olanların eğitim kurumları dışında da etkili çalışabilmeleri için öğretmen yetiştirme programlarına yeni boyutlar kazandırılmalıdır. Geniş yelpazeli öğretmenlik programlarının gerçekleştirilmesi ise diğer fakültelerle ve gerektiğinde yabancı üniversitelerle yapılacak işbirliği ile olanaklıdır.</p>	<p>Almanya’da her dil için özgün bir öğretmenlik programı geliştirilmektedir. Örneğin: Türkçe öğretmenliği; Danimarkaca öğretmenliği</p> <p>Almanya’da yabancı dil öğretmenleri aynı zamanda özel sektörde görevlendirilebilecek donanımla yetiştirilmektedirler.</p>

18	Yabancı Dil Öğretmenliği
<p>Türkiye'de yabancı dil öğretmenliği İngilizce öğretmenliğine indirgenmiş durumdadır.</p> <p>Orta öğretim kurumlarında Almanca ve Fransızca yeterince teşvik edilmediğinden Almanca ve Fransızca öğretmenliklerine İngilizce öğretmenliği için gerekli puanı alamayan ve daha önce Almanca ve Fransızca öğrenmemiş olan öğrenciler gelmektedir.</p> <p>Üniversite hazırlık sınıfında öğrenilen Almanca ve Fransızca, akademik eğitim için yeterli gelmemektedir (Budak, 2007). Fakat çok dilliliğe önem veren üniversiteler, ikinci bir yabancı dilin öğrenilmesini desteklemektedirler.</p> <p>Yeni programda V. yarıyıldan itibaren haftada 2 saat olmak üzere üç yarıyıl verilecek ikinci yabancı dil bulunmaktadır. Bu süre çok az ve V. yarıyıl çok geç. Seçmeli iki ders, ikinci yabancı dilin lehine III. yarıyıldan itibaren kullanılmalıdır.</p> <p>Türkiye'de ayrıca Arapça ve Japonca öğretmenliği programları bulunmaktadır.</p>	<p>Almanya'da İngilizce'nin öğretmenliği yanında diğer dillerin öğretmenliğine de önem verilmektedir: Fransızca, Latince, Yunanca, İspanyolca, Danimarkaca, Rusça, Çince, Japonca, vb. Almanya'da Türkler yoğun bir şekilde yaşadıklarından dolayı, Almanya Türkçe'yi göç sürecinde anadil olarak okutabilecek öğretmenler yetiştirmek için değişik modeller üzerinde durmaktadır (Coşkun, 1999:2005:245).</p>

19	Program İçerik Bileşenleri
<p>Türkiye'de yabancı dil öğretmenliği programları diğer öğretmenliklerde de olduğu gibi aşağıdaki üç ders bloğundan oluşmaktadır:</p> <p>Genel Kültür Dersleri (GK) Alan ve Alan Eğitimi Dersleri (A) Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri (MB) (Altunya, 2006:154).</p> <p>Türkiye'de ilköğretim ve ortaöğretimde yeterli oranda verilmesi gereken konuların üniversitede genel kültür çerçevesinde verilmeye devam edildiği izlenmektedir. Kaldı ki genel kültür olarak belirtilen Türk Eğitim Tarihi ve Drama gibi dersler öğretmenlik programlarında vazgeçilemeyecek derslerdir. Bunlar genel kültür dersleri değildir (Akyüz, 2001:400-401).</p> <p>Yeni programda eğitim ve öğretim kavramlarının birbirinden yeterince ayrılmadığı görülmektedir.</p> <p>Aynı şekilde dünya genelinde alan öğretimi ile ilgili tartışmaların bu programda yeterince dikkate alınmadığı belirgindir.</p> <p>Yeni programdaki bu tür belirsizlikler, alan</p>	<p>Genel Pedagoji (Genel Eğitim Dersleri) Alan Bilgisi (İki branş için) Alan Öğretimi (İki branş için) Toplumu ilgilendiren konulara ilişkin dersler</p> <p>Almanya'da genel kültür derslerinin ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında yeterince verildiği varsayılmaktadır.</p> <p>Alan bilgisi ile alan öğretimi derslerinin her iki alanı bilen öğretim elemanları tarafından verilmesine büyük özen gösterilmektedir.</p> <p>Alan öğretimi ile ilgili tartışmalar dünya genelinde olduğu gibi Almanya'da da devam etmektedir.</p> <p>Alan öğretimi, genel pedagoji ve alan bilgisi ile karşılaştırıldığında, oldukça yeni bir bilim dalı olduğu anlaşılır.</p>

ve eğitim / öğretim sorumluları, arasında gereksiz çekişmelere neden olacaktır. Alan bilgisi ve alan eğitimi / öğretimi derslerini veren öğretim elemanları, çoğu kez iki alana sahip olmadıklarından, öğretmenlik mesleğinin edinimi konusunda yeterince başarılı olamamaktadırlar.	
--	--

20	İngilizce Öğretmenliği Lisans Programının Kuram ve Uygulama Ders Dağılımı		
Türkiye’de öğretmenlik programları genellikle, %50 alan bilgisi ve becerileri, %30 öğretmenlik meslek bilgisi ve becerileri, %20 genel kültür derslerini içermektedir. Bu oranlar ve ders saatleri öğretmenlik dallarına göre farklılıklar göstermektedir. Teorik, uygulama, kredi ve ders saati dağılımı aşağıda gösterildiği gibidir:	Almanya’da ilköğretim ve ortaöğretim birinci kademe öğretmenlik programında kredi dağılımı aşağıda belirtildiği gibidir:		
		1. Branş 60 kredi	
		2. Branş 60 kredi	
		Eğitim Bilimleri 30 kredi	
		Psikoloji 20 kredi	
		Stajlar 10 kredi	
		Seçmeli modüller 25 kredi	
		Bitirme tezi 20 kredi	
		Master sınavı 5 kredi	
		Toplam 240 kredi	
		Öğrenim süresi 3 + 2 yıl; Bachelor ve Master	
Ders Saati	Teorik	Uygulama	Kredi
Genel Toplam:	143	32	159
175			
Türkiye’de lisansüstü eğitim dışında öğretmen yetiştirme programları 4 yıldır.			

21	Yöntem	
Türkiye’de her ne kadar öğrenme stilleri, strateji, yöntem ve teknik kavramları tartışılıyor olsa da çoğu kez yabancı dil öğretiminde yabancı dil öğretimi yerine yabancı dil hakkında ders verilmektedir; daha doğrusu yabancı dil felsefesi yapılmaktadır.	Almanya’da öğrenenler ve öğrenme ortamı hazırlayanlar, aktif öğrenmeyi gerçekleştirmek için çaba harcamaktadırlar. Dil hakkında felsefe yapmak yerine hedef dil öğretilmektedir.	

22	Araç – Gereç	
Türkiye’de bütün sınıflar gerekli çağdaş araç – gereç donanımına sahip değildir. Bilgisayar büyük oranda sınıf ortamında araç olarak kullanılmamaktadır.	Almanya’da sınıflar çoğu kez küçük bir kütüphaneyi andırmaktadır. Öğrenciler gerek sınıf ortamında gerekse sınıf dışında bilgisayarı araç olarak kullanmaktadırlar.	

23	Program Değişiklikleri	
Türkiye’de 1997 yılında eğitim fakültelerinin programlarında köklü değişiklikler yapılmıştır. Eğitim bilimlerini oluşturan ana bilim dallarına öğrenci alınmaya başlanmıştır. Amaç, sınıf ortamında ders verebilecek öğretmeni yetiştirmek olmuştur. 1982’den 1997 yılına kadar eğitim fakültelerinin eğitim bölümlerini oluşturan ana bilim dallarında verilen dersler ile	Almanya’da 80’li yıllarda yüksek öğretmen okulları yüksekokullara ve 90’lı yıllarda yüksekokullar üniversitelere dönüştürüldü. Öğretmen yetiştirme programlarında kuramsal boyutun sürekli arttığını görmekteyiz. Bugün ise, yabancı dil öğretmenliği programları da yerel, ulusal, Avrupa Birliği ve küreselleşme bağlamında geliştirilmektedir.	

<p>branşların eğitimi arasında yeterli bir ilişkilendirme yoktu (YÖK, 1998:4-9). Bu nedenle öğretmen yetiştirmede alan bilgisi ile alan öğretimi bir uyum içinde yürütülemiyordu.</p> <p>Yeni programda da bu konu belirgin değildir.</p> <p>1997 yılından sonra yapılan program değişikliklerinde kuramdan uygulamaya doğru bir gelişme izlenmektedir.</p> <p>Yabancı dil programlarında, günümüzde beşinci boyut olarak dilbilgisi vurgulandığı halde dört dil becerisi üzerinde çok durulmaktadır ve köklü bir değişim izlenememektedir. Bu gelişmeyi okutulan kitaplar da doğrulamaktadır. Derslerin isimlerine paralel olarak çoğu kez daha önce okutulan kitapların kapakları değişmektedir.</p> <p>2006 / 2007 eğitim ve öğretim yılında geliştirilen yabancı dil öğretmenliği programları örneğin European Language Portfolio dosyası ile karşılaştırıldığında Ortak Avrupa Referans Kriterlerinin yeterince göz önünde bulundurulmadığı konayca anlaşılır (karşılaştırmız Kavak, 2007: 215-219 ve European Language Portfolio 2000).</p>	<p>Yabancı dil öğretmenliği programlarının geliştirilmesinde Ortak Avrupa Referans Kriterleri temel alınmaktadır (Toklu, 2007:80-87).</p> <p>Gelecekte program geliştirme çalışmalarında branşların yerine öğretmen yeterlilikleri ve alanların öğretimi önemli bir rol oynayacaktır. Önemli olan öğretmenin bir konu hakkında çok bilgi sahibi olması değil bildiği ile neler yapabileceği ön plana çıkacaktır.</p>
---	--

C	Sonuç ve Öneriler
<p>Türkiye ve uluslararası düzeyde ders verebilecek iki branşlı öğretmenler yetiştirilmelidir.</p> <p>Öğretmen yetiştirme programları;</p> <p>a) Toplamu ilgilendiren dersler,</p> <p>b) Alan bilgisi dersleri</p> <p>c) Alan öğretimi dersleri</p> <p>d) Eğitim dersleri</p> <p>e) Stajlar ve</p> <p>f) Yabancı dil bağlamında özel sektörü ilgilendiren konular (turizm, çevirmenlik vb.) çerçevesinde lisans ve yüksek lisans düzeyinde yeniden yapılandırılmalıdır.</p> <p>Türkiye'de yabancı dil öğretmenleri en az iki branşlı ve küreselleşen bir dünyada dünyanın değişik yörelerinde eğitim - öğretim hizmeti verebilecek donanımla yetiştirilmelidirler.</p> <p>Yabancı dil öğretmenliği programlarında ikinci yabancı dilin yanında Türkçe'nin öğretimine de yer verilmelidir.</p> <p>Özellikle yabancı dil programlarında</p>	<p>Almanya, Bachelor ve Master programlarına geçişte bu programları uygulamakta olan ülkelerin deneyimlerinden yararlanmalıdır. Günümüzde devam etmekte olan program geliştirme çalışmalarının amacı, akademik öğretmen yetiştirme sistemini okullara uygulamak olmamalıdır.</p> <p>Almanya, öğretmen yetiştirme programlarında Türkiye'ye de önem vermelidir. Almanya, böylece, öğretmen yetiştirme kültürlerarası boyutunda daha da başarılı olacaktır. Bu bağlamda önemli bir altyapının oluşması için Türkçe ve diğer göçmen dilleri ilk ve ortaöğretim kurumlarında zorunlu ders olarak okutulmalıdır.</p> <p>Yabancı öğrencilerin ana dillerinin ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğretilmesi, uzun vadede öğretmenlik programlarının dil ve kültür boyutlarını zenginleştircektir.</p>

okuyan öğrenciler, örneğin ERASMUS programlarının sunduğu olanaklar ile en az bir dönem boyunca söz konusu dillerin konuşulduğu ülkelerde eğitim görmelidirler (DAAD, 2006:64-65). Türkiye’de geliştirilecek yabancı dil öğretmenliği programlarının başarıyla uygulanması için ilk aşamada genel çerçeve çizilmelidir. Bunun için YÖK, üniversiteler ve ilgili gruplar yerel, ulusal ve uluslararası gereksinimleri göz önünde bulundurmalıdır. Genel çerçeve ışığında ayrıntılı program geliştirme, öğretmen yetiştirme, öğretim elemanı yetiştirme, kitap hazırlama, hizmet içi kursları düzenleme gibi çalışmalar eş zamanlı olarak yürütülmelidir. Aksi halde öğretmen yetiştirme programlarını oluşturan bir öge devreye sokulurken diğerleri güncelliğini yitirmiş olacaktır.

Kaynakça

- AKKUTAY, Ülker. (1996), **Milli Eğitimde Yabancı Uzman Raporları – Atatürk Dönemi**, Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı, Yayın No 2, Ankara.
- AKYÜZ, Yahya. (2001), **Başlangıçtan 2001’e Türk Eğitim Tarihi**, Alfa Basım ve Yayımları, İstanbul.
- ALTUNYA, Niyazi. (2000), Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Deneyimleri, yer aldığı eser: Hasan Coşkun (Editör), Öğretmenlik Mesleği, Türkiye – Almanya ve Kıbrıs’ta Öğretmen Yetiştirme, CBT Yayınları, Ankara.
- ALTUNYA, Niyazi. (2006), **Gazi Eğitim Enstitüsü – Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü (1926 – 1980)**, Gazi Üniversitesi 80. Yıl Armağanı, Ankara.
- ASTA FU Berlin (Hg.) . (2005), **Universität im Umbruch**, Berlin.
- COŞKUN, Hasan. (1999), Öğretim Teknolojisi Açısından Yurtdışı Öğretmenliği, Konrad Adenauer Vakfı / Eğitim Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası Araştırma Dizisi, Ankara.
- COŞKUN, Hasan. (2009), **Topluma Hizmet Uygulamaları**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- BİLGİN, Beyza. (2005), “Mezhepler ve Dinlerarası Eğitim ve İşbirliği”, **Kültürel Çeşitlilik ve Din** Editör: Remziye Yılmaz:, Sinemis, Ankara.
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit. (1995), **Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi**, MEB, İstanbul.
- BUDAK, Yusuf. (2005), “La Notion de Programme et La formation Pédagogique des Enseignants de Langues Vivantes en Turquie”, **European Journal of Teacher Education**, Vol. 28, No.1, 23-33.
- DAAD (2006), **Studying in Germany, A Guide for International Students**, Bonn.
- Dialog, Journal of International Advanced Training and Development**, . (2005).Bonn 2 / 2005.
- DİKMEN, Selahattin. (1998), **Sınıf Öğretmeni Rehberi**, 7. Baskı, Ankara.
- Erziehung und Wissenschaft, Zeitschrift der Bildung**. (2004). GEW, Essen, 4 / 2004. European Language Portfolio. (2000), Zürich.

- HOLLE, Karl. (2007), **Anträge zur FKL-Sitzung am 25.04.2007** (Tischvorlage).
- KAVAK, Yüksel, Ayhan Aydın, Sadegül Akbaba Altun (2007). **Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982 – 2007)**, T.C. Yükseköğretim Kurulu, Ankara.
- MACAR, Elçin. (2009), **Son Kanun Değişikliklerinden Sonra Rum – Ortodoks Patrikhanesi Örneğinde Gayri Müslim Cemaatlerin Durumu**, Konrad – Adenauer – Stiftung. Konferans Raporu, Türkiye ve Avrupa'da Çok Dinli Yaşam –Geçmişte ve Günümüzde, 24-25 Kasım, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. (2006), **2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Öğretmen Yetiştirme Programlarındaki Öğrencilerin Sınıflara göre Sayıları &Edebiyat, DTCF, Fen ve Fen – Edebiyat Fakültelerinin Bazı Programları İle İlahiyat Fakültelerindeki Öğrencilerin Sınıflara Göre Sayıları**, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. (2009), **Öğretmen Okulları 161 Yaşında**, Van.
- NEUMANN, Ursula (Hrsg.) . (2000), **Islamische Theologie – Internationale Beiträge zur Hamburger Debatte**, Edition Körber – Stiftung, Hamburg.
- NOORMANN, Harry. (2000), “Almanya’da Hıristiyan Din Dersinin Hukuksal Çerçeve Koşulları ve İslam Din Dersi İçin Olası Modeller”, **Türkiye ve Almanya’da İslam Din Dersi Tartışmaları**, Editörler: Hasan Coşkun vd. Konrad – Adenauer - Vakfı ve T.C. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara.
- ORTAYLI, İlber. (2006), **Gayri Müslümlerin Hukuki ve Günlük Yaşamdaki Durumları –Osmanlı İmparatorluğundan Türkiye Cumhuriyetine Kadar**, Konrad – Adenauer – Stiftung. Konferans Raporu, Türkiye ve Avrupa'da Çok Dinli Yaşam –Geçmişte ve Günümüzde, 24-25 Kasım, Ankara.
- RIEDEL, Klaus: Lehrer, in: Dieter Lenzen (Hrsg.) . (1989), **Pädagogische Grundbegriffe**, Band 2, rowohlts enzyklopädie, Rowohlt Taschenbuch Verlag, Reinbek.
- TEKIŞİK, Hüseyin Hüsnü. (2009), “Öğretmen Okullarının Kuruluşunun 161. Yılında: Türkiye’nin Öğretmen Yetiştirme Çıkmazı Sorunu!..” **Çağdaş Eğitim**, Yıl 34, Sayı 361, Ankara.
- TOKLU, M. Osman. (2000), “Avrupa Birliği Dil Politikası”, **İnsanbilimleri Dergisi**, Mayıs 2007, Yıl 1, Sayı 1, Ankara.
- YILDIZ, Kürşat. (2007), “Malche Raporu’nun 75. Yıldönümü’nde YÖK Strateji Raporu”, **Cumhuriyet Bilim Teknoloji Eki**, 29 Haziran 2007, Yıl 21, Sayı 1058.
- YÖK. (1998), **Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları**, Ankara.
- YÖK. (2007), “Eğitim Fakültelerinde Uygulanacak Yeni Programlar Hakkında Açıklama”,
http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/yeni_programlar_ve_icerik.htm, Erişim tarihi: 4.7.2007
<http://www.yok.gov.tr/egitim/ab/ab.htm>, Erişim tarihi: 4.7.2007
www.tuik.gov.tr/jsp/duyuru/upload/44adnks.doc, Erişim tarihi: 3.4.2009
www.uni-osnabrueck.de, Erişim tarihi: 2.3.2007